

I. М. Одинцоваадвокат, кандидат юридичних наук,
член-кореспондент
Академії політичних наук України

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У СФЕРІ ОБРОБКИ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УМОВАХ ДІЇ РЕЖИМУ ВОЄННОГО ЧАСУ В УКРАЇНІ

В статті характеризується еволюція уявлень про зміст концепту верховенство права. Зазначається, що на теперішній час в науковій літературі сформувалося два основних підходи до розуміння принципу верховенства права – формальний та субстантивний, які визначають сучасні тенденції у його тлумаченні. Вказується, що до сьогодні в Україні не склалося єдиної правової ідентифікації принципу верховенства права. Наголошується, що у загальному вигляді елементами принципу верховенства права є законність, правова визначеність, справедливість судочинства, дотримання прав людини, при цьому концепт дотримання прав людини відображає субстантивну складову верховенства права. Підкреслюється, що забезпечення законних прав і свобод громадян є одним із ключових обов'язків держави. Вказується, що існують ситуації, коли їх обмеження є невідворотними в певних обставинах, а саме у випадку запровадження воєнного стану. Означається, що актуальності у контексті дії правового режиму воєнного стану в Україні набуває питання забезпечення права на невтручання в особисте життя у зв'язку із обробкою персональних даних та визначення і встановлення міри його обмеження.

Встановлюється, що забезпечення права на невтручання в особисте життя у зв'язку із обробкою персональних даних являє собою наявність системи гарантій та діяльність органів держави зі створення умов для реалізації прав громадян, їх охорони, захисту і відновлення. Зазначається, що законність і правова визначеність гарантій права на приватне життя, що охоплює обробку персональних даних забезпечено Законом України «Про захист персональних даних». Підкреслюється, що існують певні категорії персональних даних, збирання і подальша обробка яких може становити особливий ризик для прав і свобод людини в умовах військового стану, а саме: біометричні дані громадян і військовослужбовців, їхні фото, сканкопії підписів, дані про політичні, релігійні переконання, відомості про геолокацію особи.

Встановлюється, що в умовах агресії та широкомасштабного нападу російської федерації, з метою охорони персональних даних органам державної влади надано можливість: розташовувати інформаційні ресурси, публічні реєстри та їхні резервні копії на хмарних ресурсах або в центрах обробки даних, що знаходяться за межами України; було прийнято рішення про обмеження або закриття доступу до більшості державних реєстрів. Означається, що в умовах дії режиму воєнного стану відбулися зміни в законодавстві, зокрема в процедурі огляду місця події, обшуку, тимчасового доступу, які торкаються комп'ютерних систем та доступу до даних та було запроваджено нову слідчу дію щодо копіювання записів із пристроїв спостереження, розширено повноваження прокурорів і слідчих в зазначеній сфері. Доводиться, що зміни в законодавстві призвели до звуження права на особисте життя в сфері обробки персональних даних та виникненню можливостей щодо його порушення, адже надмірні повноваження, що надані прокурору/слідчому для доступу до даних не встановлюють ступінь, міру втручання в приватне життя, фіксування персональних даних чи приватного спілкування в межах огляду комп'ютерних даних залишилося неврегульованим.

Ключові слова: верховенство права; воєнний стан; гарантії прав і свобод людини; гарантії права на приватне життя; охорона прав і свобод людини і громадянина; захист прав і свобод людини і громадянина; обробка персональних даних.

Постановка проблеми. Зовнішня збройна агресія російської федерації і її повномасштабне вторгнення на територію України створили загрозу існуванню міжнародній системі, яка заснована на принципі верховенства права. Верховенство права – вищий принцип міжнародного права, показник демократизму, законності, захисту миру [1, с. 102]. Ціннісними складовими принципу верховенства права є: зв'язаність, обмеження державної влади правом (правами і свободами людини); дотримання принципу рівності громадян перед законом; реальність принципу основоположних прав і свобод людини; наявність ефективного і передбачуваного правосуддя; додержання законності і правопорядку в суспільстві [1, с. 101]. Субстативну (матеріальну) складову принципу верховенства права становить вимога дотримання прав людини та визнання їх пріоритетності [2, с. 376].

Проте, в умовах існування істотних загроз Українській державності – небезпеки втрати незалежності, суверенітету та порушення територіальної цілісності, постає потреба в тимчасовому обмеженні прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних. Ці обмеження повинні відображати справедливий баланс між потребами особи і вимогами загального інтересу безпеки суспільства. Тому, актуального значення в умовах існування загроз національній безпеці України набуває питання окреслення меж обмеження та звуження визначених і гарантованих Основним Законом прав і свобод людини і громадянина, а також їх охорони та захисту в умовах дії військового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Насьогодні значний науковий внесок у дослідження теорії і практики верховенства права в Україні зробили такі вчені як С. Андрущук, Т. Багрій, С. Головатий, М. Козюбра, П. Рабінович, С. Шевчук та інші. Окремим питанням верховенства права в контексті дії спеціальних правових режимів в своїх наукових розвідках увагу приділили С. Алексєєв, В. Бєлявцев, Д. Коссе, С. Магда, С. Пчелінцев. Проблеми правового регулювання поняття «воєнний стан», «стан війни» та «воєнний час» розглядалися у роботах таких вітчизняних вчених: А. Артеменка, Г. Вісича, С. Возняка, Г. Воробйова, В. Горовенко, О. Затинайка, А. Іващенко, В. Пашинського, Л. Приполової, А. Сиротенко, П. Скиби, О. Сухоноса, В. Тютюнника та інших. Однак, у юридичній науці і до цього часу відсутні дослі-

дження, присвячені проблемам забезпечення верховенства права його змістової складової – гарантування прав людини, зокрема права на приватне життя в сфері обробки персональних даних в умовах дії режиму воєнного стану в Україні. Відтак, вищевказані обставини й обумовлюють вибір теми дослідження.

Мета статті – визначити та описати особливості забезпечення верховенства права в сфері обробки персональних даних в умовах дії режиму воєнного часу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні концепт верховенства права визнається тим ідеалом, до якого повинні прагнути сучасні демократичні держави. Ідея верховенства права охоплює особливий тип взаємодії людини і влади й цілому орієнтована на те, щоб влада була обмежена певними принципами, нормами, не виходила за визначені межі [3, с. 28].

Перші уявлення про обмеження держави правом, про упередження свавілля влади зародилися ще в Давній Греції і Давньому Римі і знайшли відображення в працях Платона, Арістотеля, Полібія та інших. Так, Платон писав: «Я бачу близьку загибель тої держави, де закон не має сили і знаходиться під чиєю – небудь владою. Там же, де закон – володар над правителями, а вони – його раби, я вбачаю спасіння держави і всі блага, які тільки можуть дарувати державам боги» [4, с. 204]. Схожі погляди містяться і в роботах Арістотеля: «бажаю, щоб володарював закон, а не хтось один із середовища громадян... хто вимагає, щоб володарював закон, ймовірно, вимагає, щоб панували тільки божество і розум, а хто вимагає, щоб панувала людина, привносить в це і тваринне начало, адже пристрасть є щось тваринним і гнів спокушає звернення з істинного шляху правителів. Хоча б вони були і найкращими людьми; навпаки, закон – це вільний від імпульсивних покликів розум [3].

Термін «верховенство права», на думку дослідників, запровадив у юридичний вжиток англійський вчений і політичний діяч Д. Гаррінгтон у 1654р.. [6]. Поняття «верховенство права» набуло поширення в юриспруденції наприкінці XIX ст. у зв'язку із працею А. Дайсі «Вступ до вивчення конституційного права» («Introduction to the Study of Law of the Constitution») у 1885 р.. У цій праці сутність верховенства права зводилася вченим до трьох складових частин: 1) ніхто не може бути покараний і поплатитися своїм статком, інакше як за певне порушення закону, доведене законним способом; 2) ніхто не може

бути вищим за закон, «будь – яка людина, яке б вона не мала звання і займала положення, підкоряється звичайним законам держави і підкоряється юрисдикції звичайних судів; 3) загальні принципи конституції є результатом судових рішень [6].

Сучасне узагальнене розуміння верховенства права надав колишній Генеральний Секретар ООН Кофі Аннан. У своїй доповіді від 23 серпня 2004 р. він зазначає: «верховенство права [...] стосується принципу управління, де всі особи, інститути та суб'єкти права, публічні і приватні, у тому числі й держави підконтрольні законам, які публічно оприлюднені, підлягають обов'язковому застосуванню, самостійно визнаються судом і узгоджені з міжнародними нормами та стандартами прав людини. Верховенство права потребує також відповідних заходів з гарантування дотримання принципів панування права, рівності перед законом, відповідальності перед законом (підконтрольності закону), справедливості у застосуванні закону, поділу влади, участі у прийнятті рішень, законної визначеності, запобігання свавілля та процесуальної і законодавчої прозорості» [7, с. 4].

На теперішній час в науковій літературі сформувався два основних підходи до розуміння принципу верховенства права – формальний (formal) та субстантивний (substantial), які визначають сучасні тенденції у його тлумаченні. Формальний підхід акцентує увагу на формальних вимогах до законодавчих приписів та процесуальних вимогах належної судової процедури, а субстантивний – на вимогах до змісту закону, обов'язковим елементом якого повинне бути гарантування та дотримання прав людини [9].

Слід зазначити, що до сьогодні в Україні не існує єдиної правової ідентифікації принципу верховенства права. Цей принцип закріплений в багатьох правових документах на національному рівні, зокрема в ст. 8 Конституції України [10], в ч. 2 ст. 2 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [11], в ст. 4 Закону України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг [12], в ст. 2 Закону України «Про виконавче впровадження [13], в ст. 4 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [14] тощо. Він тлумачиться як у вузькому сенсі, що зводиться до формальної законності, наприклад, в ст. 4 Закону України «Про адміністративну процедуру» зазначається: прин-

ципом адміністративної процедури визначено верховенство права, у тому числі законності та юридичної визначеності [15], так і у широкому розумінні, яке є чутливим до змістових вимог щодо законодавчих приписів та визначає такі його складові як «найвища соціальна цінність», «права і свободи людини і громадянина», «гарантування індивідуальних та політичних прав і свобод людини», «недискримінація і рівність», «спрямованість діяльності держави» і т. д. (наприклад, в ч. 1 ст. 4 Закону України «Про державну службу» верховенство права трактується як забезпечення пріоритету прав і свобод людини і громадянина відповідно до Конституції України, що визначають зміст та спрямованість діяльності державного службовця під час виконання завдань і функцій держави [16], ч. 1 ст. 3 Закону України «Про державне бюро розслідувань» зазначає, що принцип верховенства права, відповідно до якого людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [17], п. 3 «Положення про Дослідницьку службу Верховної Ради України» принцип верховенства права означає як забезпечення законності, юридичної визначеності, дотримання прав людини, недискримінації і рівності перед законом, недопущення свавілля у діяльності Дослідницької служби та її працівників [18].

На наш погляд, виключне значення для утвердження уніфікованого розуміння верховенства права має доповідь Венеціанської комісії за демократію через право, де його елементами визнаються: 1) законність, включаючи прозорий, підзвітний та демократичний процес введення в дію приписів права; 2) юридична визначеність; 3) заборона свавілля; 4) доступ до правосуддя, представленого незалежними та безсторонніми судами, включно з тими, що здійснюють судовий нагляд за адміністративною діяльністю; 5) дотримання прав людини; 6) заборона дискримінації та рівність перед законом [19].

Отже, у загальному вигляді елементами верховенства права є законність, правова визначеність, справедливість судочинства, дотримання прав людини. При цьому перші три концепти відображають формальні вимоги принципу верховенства права, а концепт дотримання прав людини – пріоритетність та необхідність захисту, що відображає субстантивну (матеріальну) складову верховенства права. Тому, основне

призначення принципу верховенства права полягає у забезпеченні свободи і прав людини.

Забезпечення законних прав і свобод громадян є одним із ключових обов'язків держави. Ст. 21 і ст. 22 Конституції України гарантують, що права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними; гарантуються та не можуть бути скасовані; при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Проте, існують ситуації, коли їх обмеження є невідворотним і здійснюється виключно у спосіб та за допомогою засобів, передбачених чинним законодавством. Ст. 64 Конституції України встановлює виключення, за яких можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод людини. Такою підставою безпосередньо виступає запровадження воєнного або надзвичайного стану [10].

Загалом, відповідно до ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [20].

Згідно із ч. 1 ст. 20 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» правовий статус та обмеження прав і свобод громадян ... в умовах воєнного стану визначаються відповідно до Конституції України [20], а відповідно до ч. 2 ст. 20 цього Закону, в умовах воєнного стану не можуть бути обмежені права і свободи людини і громадянина, передбачені частиною другою статті 64 Конституції України [20].

У ч. 2 ст. 64 Конституції України вказано вичерпний перелік прав і свобод людини та громадянина, обмежувати які, навіть у таких складних обставинах, як воєнний час, забороняється. Це, зокрема: рівність конституційних прав і свобод та рівність перед законом; право на громадянство та на зміну громадянства;

право на життя; право на повагу до гідності; право на свободу та особисту недоторканість; право надсилати індивідуальні чи колективні письмові звернення та на обґрунтовану відповідь на них; право на житло; на рівні права і обов'язки подружжя у шлюбі та сім'ї; рівність прав дітей незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним; право на судовий захист прав і свобод людини і громадянина; право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди; право знати свої права і обов'язки; гарантія, що закони та інші нормативно – правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи; право на правову допомогу; право не виконувати явно злочинні розпорядження чи накази; неможливість бути двічі притягненому до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення; презумпція невинуватості і гарантія того, що особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом [10].

Указом Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022 в Україні введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб. Однак, строк дії воєнного стану в Україні було продовжено з 05 години 30 хвилин 26 березня 2022 року строком на 30 діб згідно з Указом Президента № 133/2022 від 14.03.2022. Черговими Указами Президента України № 259/2022 від 18 квітня 2022 року строк дії воєнного стану в Україні продовжено з 05 години 30 хвилин 25 квітня 2022 року строком на 30 діб; Указом Президента України №341/2022 продовжено строк дії воєнного стану в Україні з 05 години 30 хвилин 25 травня 2022 року строком на 90 діб; Указом Президента України №573/2022 продовжено строк дії воєнного стану в Україні з 05 години 30 хвилин 23 серпня 2022 року строком на 90 діб. Тобто воєнний стан діятиме на всій території України до 21 листопада 2022 року.

Відповідно до Конституції України та ч. 3 Указу Президента України № 64/2022 на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 – 34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України [21], а саме: недоторканість житла; таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної

та іншої кореспонденції; невтручання в особисте і сімейне життя; свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України; право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування; право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації; право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом; право на працю; право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів; право на освіту [10].

Надзвичайно актуальним у контексті дії правового режиму воєнного стану набуває питання забезпечення права на невтручання в особисте життя у зв'язку із обробкою персональних даних та визначення і встановлення міри його обмеження.

Сучасний тлумачний словник української мови слово «забезпечити» визначає як створення надійних умов для здійснення чого – небудь; гарантувати щось; захищати, охороняти кого -, що – небудь від небезпеки [22]. Е.Б. Червякова вважає, що: «під забезпеченням основних прав необхідно розуміти, з одного боку, систему їх гарантій, а з другого – діяльність органів держави зі створення умов для реалізації прав громадян, їх охорони, захисту і відновлення порушеного права [23].

Гарантії прав, свобод та обов'язків людини і громадянина – це система соціально – економічних, моральних, політичних умов, засобів і способів, які створюють умови для їх активної реалізації, охорони і надійного захисту [24].

Гарантії права на приватне життя, що охоплює обробку персональних даних визначено в Законі України «Про захист персональних даних». Відповідно до ч. 1 ст. 8 Закону України «Про захист персональних даних», особисті немайнові права на персональні дані, які має кожна особа, є невід'ємними і непорушними [25]. Згідно із ч. 2 ст. 8 Закону України «Про захист персональних даних» до переліку цих прав входять: право знати джерела збирання, місцезнаходження своїх персональних даних, мету їх обробки, місцезнаходження або місце проживання (перебування) володільця чи розпорядника персональних даних або дати

відповідне доручення щодо отримання цієї інформації уповноваженим ним особам; право отримувати інформацію про умови надання доступу до персональних даних, зокрема інформацію про третіх осіб, яким передаються його персональні дані; право на доступ до своїх персональних даних; право отримувати не пізніше як за тридцять календарних днів з дня надходження запиту, крім випадків, передбачених законом, відповідь про те, чи обробляються його персональні дані, а також отримувати зміст таких персональних даних; право пред'являти вмотивовану вимогу володільцю персональних даних із запереченням проти обробки своїх персональних даних; право пред'являти вмотивовану вимогу щодо зміни або знищення своїх персональних даних будь – яким володільцем та розпорядником персональних даних, якщо ці дані обробляються незаконно чи є недостовірними; право на захист своїх персональних даних від незаконної обробки та випадкової втрати, знищення, пошкодження у зв'язку з умисним приховуванням, ненаданням чи несвоєчасним їх наданням, а також на захист від надання відомостей, що є недостовірними чи ганьблять честь, гідність та ділову репутацію фізичної особи; право звертатися зі скаргами на обробку своїх персональних даних до уповноваженого або до суду; застосовувати засоби правового захисту в разі порушення законодавства про захист персональних даних; право вносити застереження стосовно обмеження права на обробку своїх персональних даних під час надання згоди; право відкликати згоду на обробку персональних даних; право знати механізм автоматичної обробки персональних даних; право на захист від автоматизованого рішення, яке має для нього правові наслідки [25].

Гарантують та забезпечують процес дотримання цих прав громадян підстави для обробки персональних даних, якими відповідно до ст. 11 Закону України «Про захист персональних даних» є: згода суб'єкта персональних даних на обробку його персональних даних; дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень; укладення та виконання правочину, стороною якого є суб'єкт персональних даних або який укладено на користь суб'єкта персональних даних чи для здійснення заходів, що передують укладенню правочину на вимогу суб'єкта персональних даних; захист життєво важливих

інтересів суб'єкта персональних даних; необхідність виконання обов'язку володільця персональних даних, який передбачений законом; необхідність захисту законних інтересів володільця персональних даних або третьої особи, якій передаються персональні дані, крім випадків, коли потреби захисту основоположних прав і свобод суб'єкта персональних даних у зв'язку з обробкою його даних переважають такі інтереси [25].

Основною підставою для обробки персональних даних є згода на таку обробку. Ознаками згоди на обробку персональних даних є добровільність (означає відсутність прямого або опосередкованого примусу при її наданні); поінформованість (означає, що громадянин повинен отримати достовірну інформацію про те, ким, з якою метою будуть оброблятися його персональні дані, кому будуть передаватися, які саме дані). Проте, відповідно до п. 2 – 6 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про захист персональних даних», обробка персональних даних може здійснюватися без згоди суб'єкта персональних даних. В умовах дії режиму воєнного стану основною правовою підставою для обробки персональних даних, яка не потребує згоди суб'єкта персональних даних або укладення з ним чи в його інтересах будь – якого правочину, є «дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних відповідно до Закону виключно для здійснення його повноважень» (п. 2 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про захист персональних даних»). Саме на цій правовій основі здійснюється обробка персональних даних військовим командуванням, військовими адміністраціями та органами місцевого самоврядування з метою надання доступу до публічних послуг громадянам, розгляду звернень громадян, надання доступу до публічної інформації, виконання військовими адміністраціями покладених на них обов'язків стосовно громадян і військовослужбовців, які зареєстровані чи перебувають на їхній території.

У період дії правового режиму воєнного стану обробка персональних даних часто здійснюється на підставі п. 4 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про захист персональних даних» з метою захисту життєво важливих інтересів суб'єкта персональних даних, а саме у випадках: надання суб'єкту персональних даних медичної допомоги, захисту його життя, здоров'я від протиправних посягань, проведення аварійно – рятувальних операцій щодо грома-

дян. Але, володільця персональних даних, який здійснив обробку персональних даних, коли це стане можливим, повинен отримати від суб'єкта персональних даних згоду на таку обробку, коли це стане можливим, або припинити дії з персональними даними у разі відмови від надання такої згоди [25].

Складовою процесу обробки персональних даних є процедура їх використання. Громадяни мають справу з процедурою використання персональних даних під час укладання цивільно – правових, трудових договорів, здійснення підприємницької діяльності, подання запиту на публічну інформацію, одержання комунальних послуг тощо. В умовах дії правового режиму воєнного стану, згідно до ч. 1 ст. 10 Закону «Про захист персональних даних» використання персональних даних передбачає будь – які дії володільця щодо обробки цих даних, дії щодо їх захисту, а також дії щодо надання часткового або повного права обробки персональних даних іншим суб'єктам відносин, пов'язаних із персональними даними, що здійснюються за згодою суб'єкта персональних даних чи відповідно до закону [25]. Тому, використання персональних даних передбачає кілька послідовних або одночасних дій із персональними даними. До того ж, такі дії повинні вчинятися з урахуванням мети обробки персональних даних, а також ґрунтуватися на підставі закону або згоди суб'єкта персональних даних. Важливо, щоб обробка персональних даних здійснювалася відкрито і прозоро із застосуванням засобів та у спосіб, що відповідають визначеним цілям такої обробки.

Використання персональних даних у період дії режиму воєнного стану повинно бути правомірним і відповідати таким критеріям: необхідно інформувати суб'єкта персональних даних про використання інформації щодо нього, цілі та умови такого використання (абзац 2 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних»); персональні дані мають бути точними, достовірними та оновлюватися в міру потреби, визначеної метою їх обробки (ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних»); склад та зміст персональних даних мають бути відповідними, адекватними та не надмірними стосовно визначеної мети їх обробки (ч. 3 ст. 6 Закону України «про захист персональних даних»); для забезпечення правомірного використання персональних даних у період дії режиму воєнного стану важливо забезпечити одержання необхідних даних

безпосередньо з документів, виданих на ім'я конкретної фізичної особи, або публічних реєстрів, з використанням яких було оформлено відповідні документи, або в результаті безпосередніх повідомлень інформації про себе, особами, які надають персональні дані у момент їх збирання (ч. 4 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних»); не допускається обробка даних про фізичну особу, які є конфіденційною інформацією, без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (ч. 6 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних»); якщо обробка персональних даних є необхідною для захисту життєво важливих інтересів суб'єкта персональних даних, обробляти персональні дані без його згоди можна до часу, коли отримання згоди стане можливим (ч. 7 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних»); персональні дані повинні оброблятися у формі, що допускає ідентифікацію фізичної особи, якої вони стосуються, не довше, ніж це необхідно для законних цілей, у яких вони збиралися або надалі оброблялися (абзац 1 ч. 8 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних»); подальша обробка персональних даних в історичних, статистичних чи наукових цілях може здійснюватися за умови забезпечення їх належного захисту (абзац 2 ч. 8 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних») [25].

Складовою процесу обробки персональних даних є також їх збирання. В умовах збройної агресії та повномасштабного вторгнення процедури збирання персональних даних повинні відповідати таким вимогам: збиратися лише на підставі добровільної поінформованої згоди суб'єкта персональних даних, укладеного з ним правочину чи на інших підставах, визначених у ст. 11 Закону України «Про захист персональних даних»; збиратися лише з конкретно законною метою, про яку має бути повідомлений суб'єкт персональних даних до початку процедури збирання персональних даних; одержуватися лише з достовірних джерел, передусім із документів, виданих на ім'я особи, чиї персональні дані збираються, офіційних публічних і приватних реєстрів; одержуватися не забороненими способами; персональні дані, які збираються, мають бути точними, не надмірними стосовно мети їхньої обробки; не використовувати персональні, у подальшому, для цілей протиправного втручання у приватне і сімейне життя особи, вчинення будь – яких правопорушень, отримання чи

розповсюдження будь – якої інформації (крім офіційної) про військовослужбовців, волонтерів, посадових осіб суб'єктів військових адміністрацій, інших посадових осіб суб'єктів владних повноважень, чия діяльність спрямована на забезпечення життєдіяльності громадян, юридичних осіб, населених пунктів у період дії правового режиму воєнного стану [26, с. 28].

Також, відповідно до ст. 6 Конвенції про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних [27], існують певні категорії персональних даних, збирання та подальша обробка яких може становити особливий ризик для прав і свобод людини. Такими категоріями персональних даних можуть бути, наприклад, біометричні дані громадян і військовослужбовців, зокрема їхні фото, сканкопії підписів, дані про політичні, релігійні переконання, відомості про геолокацію особи тощо.

Невід'ємною частиною гарантування прав і свобод людини і громадянина є їх охорона і захист. О. Совгіря і Н. Шукліна, визнають гарантії прав і свобод людини і громадянина як передбачену Конституцією і законами України систему правових норм, організаційних засобів і способів, умов і вимог, за допомогою яких здійснюється охорона і захист прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина [28]. Правові норми щодо охорони обробки персональних даних містяться в Кодексі України про адміністративні правопорушення і в Кримінальному Кодексі України. Так, стаття 188 – 39 Кодексу про адміністративні правопорушення України передбачає, що неповідомлення або несвоєчасне повідомлення Уповноваженого Верховної Ради з прав людини про обробку персональних даних або про зміну відомостей, які підлягають повідомленню згідно із законом, повідомлення неповних чи недостовірних відомостей тягнуть з а собою накладання штрафу на громадян від 1 700 грн. до 3 400 грн. і на посадових осіб, громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від 3 400 грн до 6 800 грн. Невиконання законних вимог (приписів) Уповноваженого Верховної Ради з прав людини або визначених ним посадових осіб секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо запобігання або усунення порушень законодавства про захист персональних даних тягнуть за собою накладання штрафу на громадян від 3400 грн. до 5100 грн. і на посадових осіб, громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від 3400 грн до 17000 грн. Повторне протягом року вчинення вищезазначених пору-

шень, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, тягне за собою накладання штрафу на громадян від 5100 грн. до 8500 грн. і на посадових осіб, громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від 8500 грн. до 34000 грн.. Недодержання встановленого законодавством про захист персональних даних порядку захисту персональних даних, що призвело до незаконного доступу до них або порушення прав суб'єкта персональних даних, тягне за собою накладення штрафу на громадян від 1700 грн. до 8500 грн. і на посадових осіб. Громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від 5100 грн. до 17000 грн. Вищезазначене порушення, вчинене повторно протягом року. За яке особу вже було піддано адміністративному стягненню. Тягне за собою накладання штрафу від 17000 грн. до 34000 грн. [29].

Відповідно до статті 182 Кримінального Кодексу України, незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення, конфіденційної інформації про особу або незаконна зміна такої інформації, крім випадків, передбачених іншими статтями цього Кодексу, караються штрафом від п'ятсот до однієї тисячі НМДГ або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років. Якщо ті самі дії вчинені повторно або якщо вони заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи, то вони караються арештом на строк від трьох до шести місяців або обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років, або на той самий строк. Істотна шкода полягає у заподіянні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян [30].

В умовах агресії та широкомасштабного нападу російської федерації, з метою охорони персональних даних органам державної влади надано можливість: розташовувати інформаційні ресурси, публічні реєстри та їхні резервні копії на хмарних ресурсах або в центрах обробки даних, що знаходяться за межами України [31]. Крім того, у зв'язку зі зростаючою загрозою цілісності даних, було прийнято рішення про обмеження або закриття доступу до більшості державних реєстрів [32]. До того ж, Національний банк України доручив банкам використовувати хмарні ресурси, розташовані за кордоном, серед іншого, для обробки персональних даних клієнтів згідно з постановою №2 від 8 березня 2022 року [33].

В умовах дії режиму воєнного стану відбулися зміни в національному законодавстві щодо обробки персональних даних та втручання в приватне життя. Було внесено зміни в Кримінально – процесуальний кодекс України відповідно до прийнятих законів, а саме: Закону України № 2111 від 3 березня 2022 року – «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану [34]; Закону України № 2137 від 15 березня 2022 року – «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам, [35] які запровадили зміни щодо процедур огляду місця події, обшуку, тимчасового доступу, які стосуються комп'ютерних систем та доступу до даних.

Відповідно до цих нормативно – правових актів відбулися зміни процедур огляду місця події, обшуку, тимчасового доступу, які торкаються комп'ютерних систем та доступу до даних. Ці закони запровадили також нову слідчу дію щодо копіювання записів із пристроїв спостереження. Зокрема, дозволено проводити огляд комп'ютерних даних. Процес і результати огляду, який проводиться прокурором/слідчим може бути зафіксований у будь – який зручний спосіб: фото – чи відеозйомкою, фото чи відеозаписом екрану, в паперовому вигляді.

Зміни в процедурі обшуку передбачають значне розширення повноважень прокурорів та слідчих щодо доступу до даних під час проведення обшуку. Вони отримали право без ухвали суду шукати, виявляти, та копіювати дані, що зберігаються на електронних пристроях за умови, коли є достатні підстави вважати, що ці дані мають значення для кримінального провадження. Доповнені ці розширені повноваження прокурорів/слідчих також правом будь – якої особи, яка може знати про дані для доступу, повідомляти це прокурора, слідчого під час обшуку. До того ж, прокурор, слідчий мають право долати обмеження доступу, якщо особа, присутня при обшуку, відмовляється їх зняти чи обшук здійснюється за відсутності особи, яка володіє такими знаннями.

Погодимось з думкою старшого юриста Ю. Бруско, яка виділила низку проблемних питань, які виникли в сфері забезпечення права

не втручання в особисте життя у зв'язку із обробкою персональних даних після прийняття зазначених законів. На думку Ю. Бруско, надмірні повноваження, що надані прокурору/слідчому для доступу до даних не встановлюють ступінь, міру втручання в приватне життя, адже фіксування персональних даних чи приватного спілкування в межах огляду комп'ютерних даних залишилося неврегульованим. Закон не визначає межі дискреції та не встановлює об'єктивних критеріїв доступу до даних на пристроях, які не визначені в ухвалі суду. Також незрозуміло, який обсяг даних підлягає копіюванню, якщо прокурор/слідчий таки отримають доступ до електронного пристрою. Очевидно, що копіюватися мають саме ті дані, які потенційно мають значення для кримінального провадження. Проте нечіткість формулювання нових повноважень дає змогу прокурору/слідчому скопіювати абсолютно весь вміст пристрою. Адже під час обшуку не вбачається реальним достовірно визначити, які дані є справді потрібними. За таких умов, особа може зазнавати невинуватого порушення прав щодо збереження конфіденційності інформації про себе чи приватного спілкування. Це також ставить під сумнів передбачуваність досудового розслідування та кримінального процесу загалом. До всього є великі сумніви щодо можливості реалізації нових повноважень на практиці. Швидше за все, в прокурора чи слідчого не буде достатньо спеціалізованих знань, аби самостійно обійти систему захисту пристрою. Звісно, у них є варіант залучити до цього спеціаліста. Проте ймовірність, що останньому вдасться зламати пристрій під час проведення обшуку, дуже низька. Тож чи не єдиним виходом з такої ситуації може бути тимчасове вилучення чи арешт пристрою.

Тимчасове вилучення чи арешт пристрою дозволяється, зокрема, коли доступ до нього обмежується його власником, володільцем або утримувачем чи пов'язаний із подоланням захисту. Тут треба наголосити, що тимчасове вилучення чи арешт можуть відбуватися лише за попередньою ухвалою суду. Тож, якщо під час обшуку прокурор/слідчий захоче отримати доступ до даних, а власник чи володільць відмовлятиметься зняти обмеження доступу, то в них не буде іншої законної можливості отримати такі дані саме під час обшуку, хіба що, звісно, прокурор чи слідчий спробують обійти систему захисту, що на практиці, не виглядає реалістичним [36].

Кримінально – процесуальний кодекс України передбачає особливі правила для проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану. Згідно зі ст. 615 КПК, керівник органу прокуратури може надати дозвіл на проведення майже всіх слідчих дій. Такий дозвіл може надаватися, якщо слідчий суддя об'єктивно не в змозі виконувати свої функції. Прокурор вищого рівня та суд невідкладно повідомляються про таке прийняте рішення. Тим не менше, потрібно звернути увагу, що керівник органу прокуратури самостійно приймає таке рішення. Тож, ця процедура повністю усуває елемент незалежного судового нагляду, що може мати керівник негативний вплив на забезпечення права на приватність щодо деяких слідчих дій [36].

Проте, нова слідча дія – зняття показань технічних приладів та технічних засобів, яка з'явилася в Кримінально – процесуальному кодексі України є позитивним кроком у забезпеченні дотримання права на не втручання в приватне життя у зв'язку із обробкою персональних даних. Ця слідча дія має на меті забезпечити законність копіювання фото- або кінозйомки, відеозапису, зокрема, зроблених автоматично, коли вони необхідні для з'ясування обставин кримінального провадження. Нова слідча дія обмежується лише публічно доступними місцями; приватні помешкання виключено з її сфери. Використання матеріалів зйомки особи в публічних місцях з огляду на дотримання її права на приватність можна вважати пропорційним. Адже, за загальним правилом, згода особи допускається, якщо відеозйомка проводиться, зокрема, на вулиці. Тому нова слідча дія є позитивним кроком у напрямку визначеності процедури доступу до записів з камер спостереження [36].

Висновки. Ідея верховенства права передбачає обмеження влади певними принципами, нормами. Сьогодні в Україні не існує єдиної правової ідентифікації принципу верховенства права, проте загально визнаними його елементами є: законність, правова визначеність, справедливість судочинства, дотримання прав людини. При цьому дотримання прав людини відображає сутнісну складову принципу верховенства права, є його головною формою вияву.

У контексті дії правового режиму воєнного стану в Україні, актуальним є гарантування права на особисте життя в сфері обробки персональних даних як змістовної складової забезпечення принципу верховенства права. Закон-

ність і правову визначеність гарантій права на приватне життя, що охоплює обробку персональних даних забезпечено Законом України «Про захист персональних даних». Але в умовах дії режиму воєнного стану відбулися зміни в законодавстві, зокрема в процедурі огляду місця події, обшуку, тимчасового доступу, які торкаються комп'ютерних систем та доступу до даних та було запроваджено нову слідчу дію щодо копіювання записів із пристроїв спостереження, розширено повноваження прокурорів і слідчих в зазначеній сфері. Це призвело до звуження права на особисте життя в сфері обробки персональних даних та виникненню можливостей щодо його порушення, адже надмірні повноваження, що надані прокурору/слідчому для доступу до даних не встановлюють ступінь, міру втручання в приватне життя, фіксування персональних даних чи приватного спілкування в межах огляду комп'ютерних даних залишилося неврегульованим. Основними проблемами, які виникли щодо гарантування права на особисте життя в сфері обробки персональних даних у наслідок прийнятих змін, є такі: Закон не визначає межі дискреції та не встановлює об'єктивних критеріїв доступу до даних на пристроях, які не визначені в ухвалі суду; незрозумілим є обсяг даних, який підлягає копіюванню, якщо прокурор/слідчий таки отримують доступ до електронного пристрою. Нововведення в Кримінально – процесуальний кодекс України передбачають особливі правила для проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану. Згідно зі ст. 615 КПК, керівник органу прокуратури може надати дозвіл на проведення майже всіх слідчих дій, при цьому він самостійно приймає таке рішення. Тож, ця процедура повністю усуває елемент незалежного судового нагляду, що може мати негативний вплив на забезпечення права на приватність щодо деяких слідчих дій і відповідно порушує принцип верховенства права.

Список використаної літератури:

1. Скакун О.Ф. Верховенство права як принцип взаємодії правових систем в умовах глобалізації. *Порівняльне законодавство: сучасний стан і перспективи розвитку* : зб. мат. міжнар. наук. симпозиуму «Дні порівняльного правознавства» (Київ, 8 – 11 квітня 2009 р.). К.: Логос, 2009. С. 97–102.
2. Цувіна Т.А. Принцип верховенства права у практиці Європейського Суду з прав людини. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 373–379.
3. Максимов С.І. Верховенство права: світоглядно – методологічні засади. *Вісник національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. № 4 (31). 2016. С. 27–35.
4. Платон. *Законы*. Сочинения в четырех томах. Т.3. Ч.2 / Под общ. ред. А.Ф. Лосева и В.Ф. Асмуса. СПб.: Изд-во С.-Петерб. Ун-та; «Изд-во Олега Абышко», 2007. 365 с.
5. Аристотель. *Политика*. Сочинения: В 4 т. М.: Мысль, 1983. Т. 4. С. 181.
6. Крижова О. Принцип верховенства права у практиці Європейського суду з прав людини. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2017. № 865. С. 544–549.
7. Дайси А. *Основы государственного права Англии (Introduction to the Study of the Law of the Constitution)*. Введение в изучение английской конституции / под ред. П. Виноградова. Москва : Типография И.Д. Сытина, 1907. 671 с.
8. Report of the Security Council of United Nations on the Rule of Law and Transitional Justice in Conflict and Post-Conflict Societies (S/2004/616)/ [Електронний ресурс]. URL: <http://www.un.org/en/ruleoflaw/>
9. Цувіна Т. Формальні та субстантивні концепції верховенства права в сучасному дискурсі. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 11. С. 197–203.
10. Конституція України: від 26.11. 2015 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
11. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1.07.2010 р. № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
12. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 15.07.2010 р. № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20>
13. Про виконавче впровадження: Закон України від 2.06.2016 р. № 1404 –VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
14. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2.06.2016 р. № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>
15. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. № 2073 – IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-IX#>
16. Про державну службу: Закон України від 10.12. 2015 р. № 889 –VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
17. Про державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>

18. Положення про Дослідницьку службу Верховної Ради України: Розпорядження Голови Верховної Ради України від 11.08.2022 р. № 438. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/438/22-%D1%80%D0%B3#Text>
19. Report on the Rule of Law. Dopted by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25–26 March 2011). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf-file=CDLD\(2011\)003rev-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf-file=CDLD(2011)003rev-e)
20. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
21. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента від 24.02.2022 р. № 64/2022р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
22. Яковлева А.М., Афонская Т.М. Сучасний тлумачний словник української мови. Харків: ТОВ «СІНГ ПЛЮС», 2010. 672 с.
23. Червякова Е.Б. Защита конституционных прав граждан средствами прокурорского надзора (проблема общенадзорной деятельности): дис. кандидата юрид. наук: 12.00.10 / Червякова Е.Б. Х., 1992. С. 24.
24. Скакун О.Ф. Теория государства и права [Текст] : учебник для вузов; Университет внутренних дел. Х. : Фирма «Консум», 2000. 704 с.
25. Про захист персональних даних: Закон України від 1.06.2010 р. № 2297 – VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
26. Кабанов О., Заярний О., Мироненко В. Довідник із громадянських (особистих), політичних та інших прав людини в умовах воєнного стану. Київ, 2022. 185 с.
27. Конвенція про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних від 28.01.1981 р. ратифікована Україною 06.07.2010 р. № 2438-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326
28. Совгиря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України: навч. посіб. К., 2008. 182 с.
29. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
30. Кримінальний Кодекс України від 5.04.2001 р. № 2341 – III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
31. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення функціонування інформаційно – комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних ресурсів: Закон України від 5.04.2001 р. № 2341 – III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2130-20>
32. Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 6.03.2022 р. № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF>
33. Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18: Постанова Правління Національного банку України від 8.03.2022 р. № 44. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_08032022_44.
34. Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану: Закон України від 3.03.2022 р. № 2111 – XI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2111-20>
35. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам: Закон України від 15.03.2022 р. № 2137 – IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-20>
36. Бруско Ю. Захист персональних даних в умовах війни. Вплив воєнного стану на право на приватне життя. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/zahyst-personalnyh-danyh-v-umovah-vijny-vplyv-voyennogo-stanu-na-pravona-pryvatne-zhyttya/>

Odyntsova I. M. Peculiarities of ensuring the rule of law in the field of personal data processing under the conditions of wartime regime in Ukraine

The article characterizes the evolution of ideas about the content of the concept of the rule of law. It is noted that currently two main approaches to understanding the principle of the rule of law have been formed in the scientific literature – formal and substantive, which determine modern trends in its interpretation. It is indicated that until today in Ukraine there has not been a single legal identification of the principle of the rule of law. It is emphasized that, in general, the elements of the principle of the rule of law are legality, legal certainty, justice of the judiciary, observance of human rights, while the concept of observance of human rights reflects the substantive component of the rule of law. It is emphasized that ensuring the legal rights and freedoms of citizens is one of the key duties of the state. It is indicated that there are situations when their limitations are unavoidable in certain circumstances, namely in the case of the introduction of martial law. It turns out that in the context

of the legal regime of martial law in Ukraine, the issue of ensuring the right to non-interference in personal life in connection with the processing of personal data and determining and establishing the degree of its limitation is gaining relevance.

It is established that ensuring the right to non-interference in personal life in connection with the processing of personal data represents the existence of a system of guarantees and the activity of state bodies to create conditions for the realization of the rights of citizens, their protection, protection and restoration. It is noted that the legality and legal certainty of guarantees of the right to privacy, covering the processing of personal data, is ensured by the Law of Ukraine "On the Protection of Personal Data". It is emphasized that there are certain categories of personal data, the collection and further processing of which may pose a particular risk to human rights and freedoms under martial law, namely biometric data of citizens and military personnel, their photos, scanned copies of signatures, data on political and religious beliefs, information on the person's geolocation.

It is established that in the conditions of aggression and large-scale attack of the Russian Federation, in order to protect personal data, state authorities are given the opportunity to: locate information resources, public registers and their backup copies on cloud resources or in data processing centers located outside Ukraine; a decision was made to limit or close access to most state registers.

It appears that under martial law there have been changes in the law, in particular in the procedure for inspection of the scene, search, temporary access, which affect computer systems and access to data, and a new investigative action has been introduced regarding the copying of records from surveillance devices, expanded powers of prosecutors and investigators in the specified area. It is proven that the changes in the legislation led to the narrowing of the right to privacy in the field of personal data processing and the emergence of opportunities for its violation, because the excessive powers granted to the prosecutor/investigator for access to data do not establish the degree, measure of interference in private life, the capture of personal data or private communication within the scope of computer data review remained unregulated.

Key words: rule of law; martial law; guarantees of human rights and freedoms; guarantees of the right to private life; protection of human and citizen rights and freedoms; protection of human and citizen rights and freedoms; processing of personal data.